

Van het bestuur

Beste mensen,

Het komend jaar bestaat onze afdeling 90 jaar. Het bestuur is uiteraard van plan dit heuglijk feit niet ongemerkt voorbij te laten gaan. We zullen een aantal jubileumactiviteiten organiseren. Een daarvan is een "wat luxere" lezing door Willem Kolvoort over onderwaterleven. Deze lezing sluit ook mooi aan bij hetgeen het HoofdBestuur dit jaar als landelijk project op stapel heeft staan. Deze lezing beschouwen we als de officiële aftrap van de jubileumactiviteiten waarbij ook "buitenstaanders" uitgenodigd zullen worden.

Verderop in het jaar willen we leden en publiek iets bieden rondom de inventarisatie die we voor de gemeente verrichten in het Weusthag. Als er leden zijn die nog leuke ideeën hebben of willen helpen bij de organisatie, schroom dan niet om dit kenbaar te maken bij het bestuur!! Een goede gelegenheid is de nieuwjaarsbijeenkomst op 21 januari.

We wensen u en uw naasten prettige feestdagen en een gezond 2006

Bernard Wanders

Nieuwjaarsbijeenkomst

Zaterdag 21 januari nodigen we jullie uit voor onze traditionele nieuwjaarsbijeenkomst. Evenals vorig jaar zijn we te gast bij het Buitencentrum "De Houtmaat".

Het programma is in grote lijnen als volgt:

- 14.00 ontvangst met koffie en krentewegge,
- 15.00 rondwandeling of spelletjes,
- 17.30 wintermaaltijd/soepen,
- 19.00- ca. 21.00 (nog niet bekend)

De kosten, inclusief maaltijd zijn ca. €15,00 pp.

In verband met de reservering moet u zich **vóór 14 januari 2006** hebben aangemeld bij Bernard Wanders, (074)2668487, jbwwanders@hotmail.com of een van de andere bestuursleden.

Jubileum-lezing

"KNNV afdeling Hengelo-Oldenzaal 90 jaar jong"

Hierbij nodigen wij u uit tot het bijwonen van de opening van ons jubileum jaar op 20 februari 2006 in het NIVON gebouw. De avond zal opgeluisterd worden door een diapresentatie van dhr. Willem Kolvoort over onderwaterleven in binnen en buitenland.

Het programma is als volgt:

- 20.00 – 20.15 uur Opening door de voorzitter
- 20.15 uur Diapresentatie Willem Kolvoort

Daarna: afsluiting van de avond met een hapje en een drankje

Agenda

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw "t Lansink" aan de Twijnstraat 6 te Hengelo. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Nieuwjaarsbijeenkomst

Datum : zaterdag 21 januari 2006
Tijd : 14.00 uur tot ca. 21.00 uur
Plaats : Buitencentrum "De Houtmaat" te Hengelo

Het programma is in grote lijnen als volgt:

- 14.00 ontvangst met koffie en krentewegge,
- 15.00 rondwandeling of spelletjes,
- 17.30 wintermaaltijd/soepen,
- 19.00- ca. 21.00 (nog niet bekend)

De kosten, inclusief maaltijd zijn ca. €15,00 pp. In verband met de reservering moet u zich **voor 14 januari** hebben aangemeld bij Bernard Wanders, (074)2668487, jbwanders@hotmail.com of een van de andere bestuursleden.

Excursie Driene

Thema : frisse neuzen wandeling
Datum : zaterdag 18 februari 2006
Tijd : vertrek 13.00 uur
Terug : ca. 16.00 uur
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

Dit keer houden we de eerste excursie van het seizoen in Driene. We maken een wandeling door het Leutink, de Badhut en het Sterrebos. Let op: Het vertrekpunt van de excursie is de parkeerplaats bij tuincentrum Menkehorst aan de Nieuwe Grensweg om 13.00 uur.

Jubileumlezing

Datum : maandag 20 februari 2006
Tijd : 20.00 uur
Plaats : NIVON-gebouw te Hengelo

Hierbij nodigen wij u uit tot het bijwonen van de opening van ons jubileum jaar op 20 februari 2006 in het NIVON gebouw. De avond zal opgeluisterd worden door een dia presentatie van dhr. Willem Kolvoort over onderwaterleven in binnen en buitenland.

Het programma is als volgt:

- 20.00 – 20.15 uur: opening door de voorzitter
- 20.15 uur: diapresentatie Willem Kolvoort

Afsluiting met een hapje en een drankje

Excursie Samerrott

Thema : gewestelijke excursie
Datum : zaterdag 22 april 2006
Tijd : vertrek 09.00 uur
Terug : ca. 14.00 uur
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

Dit keer houden we de gewestelijke excursie in het bij Schüttof gelegen Samerrott. Het Samerrott is een uitgestrekt loofbos op voedselrijke kalkrijke bodem met een hoge wisselende waterstand. Het gebied staat bekend om haar soortenrijke voorjaarsflora met verschillende in Twente ontbrekende of zeldzame soorten als eenbes, bosbingelkruid, gevlekte aronskelk, schedegeelster, daslook, bosgierstgras en eenbloemig parelgras. Dwaars door het gebied loopt de Rheiner Damm van Schüttof naar Steide. Vertrekpunt van de excursie is het punt waar de Rheiner Damm in het bos komt aan de kant van Schüttof om 10.00 uur.

Terugblik

Excursie stedelijk gebied Hengelo

Datum : zondag 4 september 2005.
Deelnemers : 8
Thema : stadsplanten
Coördinatie : Bert Oude Egbrink
Leiding : Jan Zwienenberg
Weer : zonnig en 's zomers

Het doel van deze excursie was een indruk te krijgen van die planten, die gebonden zijn aan de stedelijke omgeving. Per fiets en auto werden drie terreinen bezocht namelijk de Brouwerijstraat ten hoogte van de vroegere brouwerij, het parkeerterrein achter het Station en als laatste het havengebied.

Het was prachtig weer en dat bood mogelijkheden om samen te zoeken naar de verschillende stedelijke planten. De specifieke soorten (ongeveer 75) zijn genoteerd en toegezonden naar de Natuurhistorisch secretaris ten behoeve van het archief.

Bij de Brouwerijstraat is met name het spoortalud van belang. Hier is in het verleden grond uit onder andere het Lonnekermeer opgebracht. Hierin zit ongetwijfeld leem want op dit deel van het spoor zitten ook kalkafhankelijke planten als dauwbraam, heksenmelk en echt bitterkruid. De laatstgenoemde komt in Hengelo bijna alleen in omgeving van het station voor. Andere interessante soorten zijn kleine leeuwenbek, zwarte mosterd en valse wingerd, die vele meters hek fraai begroeid. Het hek biedt verder een ideale steun voor de hop en het heggenduizendknoop.

Hier komt net als in de overige terreinen een guldenroede voor. Overal bleek het late guldenroede te zijn en niet canadese guldenroede. Achter het station staan weer andere bijzondere soorten namelijk Amerikaanse kruidkern, vlinderstruik, groene naalदार, gewone zandmuur en de fraaie brede lathyrus. Een bijzondere struik (aangepland of verwilderd) leverde de nodige vraagtekens op. H. Ludwig heeft deze roosachtige soort op naam gebracht namelijk stephanandra tanakae (een spirea-achtige).

Het haventerrein leverde weer andere soorten op als fraai duizendguldenkruid, die nog bloeide. Deze staat op de schelpenveldjes en is ongetwijfeld meegekomen met een bootlading. Nieuw voor dit gebied is tripmadam. Twee exemplaren groeien in opgehoopt straatzand/vuil in de luwte van een aanmeerpaal aan de rand van kanaal. Fraai was het voorkomen van een flink aantal exemplaren van rood guichelheil. Op de havenkade staat verspreid de bleekgele droogbloem en hopklaver. Ook verschillende geelbloeiende kruisbloemigen waren aanwezig. Bijzonder was hierbij de vondst van bolletjesraket. Als je de vruchten eenmaal hebt gezien, is de determinatie makkelijk.

De deelnemers gingen met een goed gevoel naar huis.

Jan Zwienenberg

Excursie naar Epe-Heerde

Datum : 18 september 2005
Deelnemers : 8
Thema : water en sprengen
Leiding : Dik, Els en Marjolein Koopmans

Het gebeurt niet vaak (en wellicht te weinig) dat we op bezoek gaan bij naburige afdelingen. Deze excursie kwam tot stand n.a.v. een dialezing van Dik en Els Koopmans 17 januari over Water op de Veluwe. Op de afgesproken plaats werden we door hen opgewacht en gingen we na een korte inleiding door Dik op weg. Het water dat hogerop door de zandpakketten zakt, stuit op vele plaatsen op ondoorlaatbare oerbanken en stroomt af naar laag gelegen punten. Door het water hier op te vangen in gegraven watergangen ontstond het systeem van sprengen en kunstmatige beken ten behoeve van watermolens. De belangen van boeren en molenaars liepen niet parallel waar het waterbeheer betrof. Dit gaf soms aanleiding om waterlopen gescheiden te houden. Dik liet ons een punt zien waar een heldere beek een andere waterloop kruiste. Hoewel stomend water als krachtbron hier heeft afgedaan, bleven soms oude rechten in stand en konden systemen van sprengen en beken worden behouden.

In het Wisselse veen maakten we kennis met een natuurgebied in ontwikkeling, voorheen landbouwgrond. Waar vroeger aardappelen en mais werd verbouwd werd de teeltlaag verwijderd en ontstond een terrein dat flauw afloopt. Op de drogere delen groeit weer stuikheide en op de nattere en venige delen erica en planten als kleine zonnedauw en moeraswolfsklauw. Els was blij verrast dat ook ronde zonnedauw werd gevonden. Het terrein wordt door SBB gemaaid en het maaisel afgevoerd.

Wroetsporen langs een bospad wezen op wilde zwijnen. Ook ree en edelhert hadden hoofafdrukken achtergelaten. We waren er getuige van hoe een havik en een raaf (!) het met elkaar aan de stok hadden.

Op de Render Klippen genoten we van het uitzicht over de heide die opvallend vrij was van pijpestrootje en opslag, wellicht dank zij de begrazing door schapen. Op de oostelijke helling van dit hoge gebied keken we naar de sprengen en de diep uitgegraven waterlopen.

Al met al een zeer geslaagde excursie, niet in het minst dankzij de prettige leiding van het echtpaar en Marjolein Koopmans.

Gerrit van Zalk / André Bolt

N.B. Zie verderop een artikel over dit onderwerp.

Excursie Lonnekerberg

Datum : zondag 2 oktober
Deelnemers : 8
Thema : paddestoelen
Leiding : Wytze Boersma

Ondanks een droge september maand hebben we nog wel aardig wat paddestoelsoorten op de Lonnekerberg gevonden. Dit heeft te maken met de bodemstructuur en de bebossing van de Lonnekerberg. De Lonnekerberg heeft een leemachtige bodem, die het vocht langer vast houdt. Ook vinden we zowel loofbos als naaldbos. Totaal hebben we 56 soorten genoteerd. Als bijzondere soorten noteerden we, de netstelige heksenboleet, *boletus luridus* en 8 exemplaren van de hanenkam, *cantharellus cibarius*. De gele stekelzwam, *hydnum repandum* kwamen we regelmatig tegen. De grote sponszwam, *sparassis crispa* vonden we op een dennenstobbe. Het

gestreept nestzwammetje, *cyathus striatus* mag ook niet onvermeld blijven. Verder vonden we op boomstronken twee soorten kaaszwammen, de bittere en de blauwe, *spongiporus stypticus*, en *s. caesius*. Natuurlijk werd niet alleen naar de paddestoelen gekeken. De bospaardenstaart, *equisetum sylvaticum*, met zijn vertakte zijtakken werd niet overgeslagen.

Op een open plek in het bos werd gezamenlijk koffie gedronken. Deze pauze is niet alleen gezellig maar ook nuttig. Verschillende paddestoelsoorten werden nog eens goed bekeken.

Hierna werd de wandeling voortgezet. Op verschillende plaatsen bij larixbomen kwamen we de gele ringboleet, *suilus grevillei* tegen. Deze soort heeft dan ook een samenlevingsvorm met de larix. Verder kan de gele ringboleet worden verwisseld met de bruine ringboleet, *s. luteus*. Deze laatste heeft aan de top van de steel fijne bruinachtige stippels.

Al met al kunnen we spreken van een goede excursie, jammer dat het aantal deelnemers wat tegenviel.

Vermeldingswaardig is, dat we 14 dagen later ook naar de Lonnekerberg zijn geweest voor een excursie van de paddestoelencursus. Op die dag werd de zwarte truffelknotzwam, *cordyceps ophioglossoides* gevonden.

Wytze Boersma

Lezing "Ontwerpen met dieren"

Spreker : Peter Bergakker, stadsecoloog.
Datum : 12 oktober 2005
Deelnemers : 11

Het werd een boeiende lezing waarbij Peter ons een beeld gaf van de stadsplanning waarin nu de stadsecologie een echte participant is geworden.

In het verleden kwam de ecologie pas in de laatste fase aan de beurt. Alles was dan in hoofdlijnen vastgelegd en alleen in de marges kon er dan nog iets bereikt worden. Nu is de stadsecologie vanaf de eerste planfase bij het ontwerpproces betrokken.

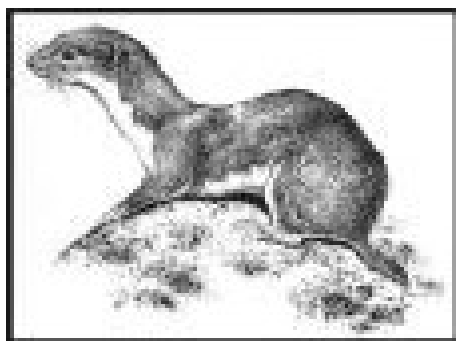
Dit betekent ook dat je moet gaan denken in structuren en wegen. Peter schetste de structuur van Hengelo tot 2010 en ook de jaren daarna. Vanuit de groene omgeving lopen "wegen" in en door Hengelo. Deze wegen moeten geschikt voor de dieren om zich veilig te kunnen verplaatsen.

Aan de hand van verschillende dieren (wezel, salamanders en gehakkelde aurelia) schetste hij deze wegen. Hij gebruikte deze dieren ook als voorbeelden bij de planningswerkzaamheden en later bij de het ontwerp en aankleding van deze wegen. Dit betekent ook dat er bomen, struiken en ook berm van voldoende breedte (soms wel 30 meter) moeten zijn. Ook moeten er grote en kleine barrières overwonnen worden. Een mooi voorbeeld is de aanleg van speciale roosters voor de padden tijdens de aanleg van de nieuwe busbaan langs de Europalaan.

Binnen deze structuurschets van Hengelo is het gebied rond het Weusthagpark een centraal punt binnen Hengelo. Hier komen alle wegen samen, dit betekent ook dat dit gebied een veelheid aan biotopen zou moeten hebben. Hij hoopt dat dit ook gerealiseerd wordt binnen het toekomstige stadspark.

De variatie in biotopen is ook het tweede speerpunt van de stadsecologie. Alleen een grote variatie aan biotopen levert ook de gewenste variatie aan dieren (groot en klein) op. Bij de planning van nieuwe wijken wordt nieuwe "natuur" gepland. Was vroeger een vijver vooral een vijver, nu wordt er vooraf goed nagedacht over de mogelijkheden voor plan en dier.

Ook de mens speelt nu een grotere rol. De nieuwe natuur moet ook gevoeld en beleefd kunnen worden door – vooral - de kinderen. "Als de natuur echt voelbaar is zal ook de stad meer leefbaar zijn". Met dit motto sloot hij de lezing af na eerst nog een flink aantal vragen beantwoord te hebben.

Excursie Witte Veen

Datum : 29 oktober 2005
Deelnemers : 10
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : zonnig en warm

Het vertrekpunt van de laatste excursie van het seizoen was de parkeerplaats bij de Haarmühle net over de grens bij Buurse. We hebben hier de door Natuurmonumenten uitgezette 8 km lange blauwe route door het Witte Veen gevolgd. Het gebied dankt zijn naam aan het witte vruchtpluis van eenarig wollegras en veenpluis. Overigens bestaat maar een klein deel van het natuurgebied uit hoogveen. Onderweg hebben we stil gestaan bij de molen zelf, de Alstätter Aa die in Nederland Buurserbeek heet, de hessenweg (oude handelsroute) die door het gebied loopt en de boerderij Het Markslag langs deze weg en de schotse hooglanders die als grote grazers worden ingezet. Bij een dode arm bij de Buurserbeek werden we door één van deelnemers attent gemaakt op twee pijlers waarin een grijs verleden een hangbrug aan bevestigd was. Door het uitzonderlijk warme weer konden we op het terras bij de molen onder het genot van Kaffee mit Kuchen het seizoen op een goede manier afsluiten. Bert Oude Egbrink

KNNV / senioren

De KNNV-SENIOREN groep leeft nog steeds en is wat betreft opkomst en deelname zeer actief. Voor onze kandidaat-senioren goed nieuws. Er is geen ledenstop meer en allen, die zich nog KNNV'er voelen, maar niet meer mee kunnen of willen doen aan de excursies, lezingen enz. van de KNNV, zijn van harte welkom.

Wij houden indoorexkursies, lezingen, enz. op natuurhistorisch gebied en streven ernaar alle "natuurelementen" zoals vogels, planten, paddestoelen, insecten aan de beurt te laten komen. Ook een aangepast uitstapje versmaden we niet.

Maar we genieten ook van bijvoorbeeld muziek. Onze vogelaar, Jo van Urk, is ook muzikkenner. Ze verzamelt muziek waarin de componist vogelgeluiden verwerkte en weet daar op boeiende wijze van te vertellen en uiteraard van te laten horen. Knap hoe ze aan beide liefhebberijen een derde kan toevoegen.

Jan Zwienenberg vertelde ons over zaden en zaadverspreiding en toonde ons dia's daarover.

Als Hans zegt : "Ik heb nog wat geleerd vanmiddag", behoeft deze lezing geen verder commentaar.

Met André zijn we via zijn verhaal en dia's naar Frankrijk geweest. We genoten van de landschappen en plantenrijkdom van de Drome. De laatste middag van het jaar, 14 december, kijken we naar een diaserie van een KNNV-excursie naar Somava (Tsjechie).

Voor het jaar **2006** liggen de volgende data vast. Noteer die alvast in uw agenda: **11 januari, 8 februari, 8 maart, 12 april en 10 mei 2006**. Dus: telkens de tweede woensdag van de maand, 's middags van 14.30 tot ca. 17.00 uur.

Op 11 januari 2006 gaan we het hebben over roofvogels: hoe ze eruit zien, hoe ze leven, zich gedragen, enz.

Aan een verdere invulling wordt gewerkt. Let op: **zijn er KNNV'ers, die hier aan mee willen en kunnen werken**, graag een telefoontje naar **(074) 2916291** of een email naar Andriesvermeulen_hgl@hotmail.com

Bij voorbaat dank en vriendelijke groeten, Wil en Andries.

Botanische Dag 2006

Zoals is aangekondigd in Natura wordt de Botanische dag 2006 gehouden op zaterdag 4 februari 2006. Het onderwerp is dit jaar water- en oevervegetaties. Het programma moet verder nog worden ingevuld. Evenals vorig jaar wordt deze dag gehouden in Dronten. Vanuit onze afdeling is er altijd veel belangstelling voor deze dag. Om het

vervoer, met eigen auto, zoveel mogelijk te combineren verzoek ik de belangstellenden om zich voor 1 februari 2006 bij mij aan te melden. Dit kan telefonisch op nummer 074 3762711 of per mail aan wytze.boersma@hetnet.nl
Wytze Boersma

Cursus basiskennis wilde planten

De cursusgroep KIN (KNNV, IVN en NIVON) organiseert in het voorjaar van 2006 een basiscursus "Wilde Planten" voor iedereen. Deze basiscursus is bedoeld voor mensen die meer van wilde planten willen weten. Naast het bespreken van een aantal algemene soorten en familiekenmerken wordt aandacht geschonken aan zaden en vruchten, achtergrondinformatie en het hanteren van loep en plantenboek.

De plantencursus wordt verzorgd door de KIN projectgroep Planten, bestaande uit experts van de drie verenigingen.

Noteer alvast voor het komende voorjaar de data van deze basiscursus. De cursusavonden zijn op donderdagen: **20 en 27 april, 11 en 18 mei en 1 en 8 juni 2006**. De excursies zijn voorlopig gepland op **13 en 20 mei en 3 juni**.

In het maartnummer volgen de bijzonderheden.
Wytze Boersma

Ingezonden brief

Een reactie op "Van het bestuur" van het septembernummer.

Geachte redactie van "Onder de Loep,

Inderdaad is het voor de verwerking en opmaak van teksten van derden heel fijn als er geen toeters en bellen zijn toegepast. Dan hoeft je dat er niet moeizaam uit te filteren en te vereenvoudigen. Sommige auteurs zijn ware meesters in het toepassen van de meest geraffineerde opmaaktrucjes en je zoekt je wezenloos om uit te vinden hoe je die ongedaan kunt maken.

Ik heb in aansluiting hierop nog een aanbeveling voor de redactie. En dat betreft het gebruik van hoofdletters en kleine letters. Bij de laatste herziening van de spelling van de Nederlandse taal, zie het "Groene boekje", is uitdrukkelijk gesteld dat de namen van planten en dieren met een kleine letter geschreven moeten worden. Dat bleek voor de ware natuurminnaar een nauwelijks te verteren zaak te zijn. In allerlei rapporten, verslagen, tijdschriften en boeken bleef men tegen beter weten in hoofdletters voor de zo zeer beminde planten en dieren gebruiken. OK, de botanicus hechtte het

meest aan de plantennamen en de faunafreak deed dat met de diernamen.

Als er stond geschreven "De Aardhommel streek neer op het madeliefje" dan was de scribent een faunist; als er stond "De aardhommel vloog naar het Madeliefje" dan moest het wel om een botanist gaan.

Maar van lieverlee zag je toch de hoofdletters steeds verder verdwijnen. Staatsbosbeheer schafte ze af, ze verdwenen uit het tijdschrift van Natuurmonumenten en zo verder. Maar de KNNV kon er maar niet toe komen. In Natura leefden de kapitalen nog jaren voort. Er ontstond nog niet zo lang geleden een heuse rel toen de redactie van Natura aankondigde geen hoofdletters meer te willen gebruiken voor de namen van planten en dieren. Een fanatieke groep hoofdlettergebruikers haalde alles, ook de meest onzinnige argumenten, uit de kast om de kapitalen te behouden. Ik heb me er ook nog een klein beetje mee bemoeid door een kleine letter-steunbetuiging naar de redactie te sturen.

Inmiddels heb ik gezien dat de rare hoofdletters uit Natura zijn verdwenen. Maar nog niet uit Onder de loep.

Ik vind dat een tekst rustiger en "minder Duits" oogt zonder overal die hoofdletters. Bovendien worden er ontzettend veel fouten mee gemaakt. Ook in Onder de loop. Op blz. 2 van het septembernummer worden de vogelnamen uit de Vreugderijkerwaard e.o. met hoofdletters geschreven. Evenals de Ganzen. Gans is geen soortnaam en moest dus altijd al met kleine letter. De planten, ik zag tripmadam en veldsalie, staan weer wel met een kleine letter. Op blz. 4 kom ik Flamingosoorten tegen en ook Geoorde Futen, evenals Talingen die een vrije dag hadden genomen. Allemaal fout, ook vroeger al waren het Geoorde futen en talingen. Taling is geen soortnaam als "zomer-" of "winter-" ontbreekt. Ook is een Witte Kwikstaartnest geen vogelsoort maar een bepaald soort nest. Er staan zo nog legio fouten in de diverse artikeltjes, te veel om op te noemen.

Daarom wil ik de redactie graag in overweging geven om alle hoofdletters er uit te gooien. De teksten worden rustiger aan de ogen en je voorkomt vele fouten.

Ik voel me met dit soort schrijverij enerzijds wel een beetje een mierenneuker (met een kleine letter)

maar ik kan het eigenlijk toch niet laten. Ik wil de redactie desgewenst wel van dienst zijn. Ik heb nu wat meer vrije tijd, maar ben soms wel vele weken in het buitenland.

Met nazomerse groeten uit een nog immer zonnig Diepenheim,
Fokke Alta

Naschrift redactie:

Bovenstaande opmerkingen zijn mij uit het hart gegrepen. Vaak ontbreekt de tijd om alle artikelen met een "stofkam" door te gaan (ik zal dan ook gaarne contact opnemen met Fokke Alta betreffende een eventuele samenwerking op dit gebied); de zaken op de manier aanpassen zoals genoemd in het septembernummer kost vaak al tijd genoeg. Graag roep ik alle schrijvers van artikelen op de aanbevelingen van Fokke Alta ter harte te nemen; ik zal er zelf ook gaarne op deze wijze naar kijken.

Maar, het belangrijkste, blijf vooral stukjes schrijven!

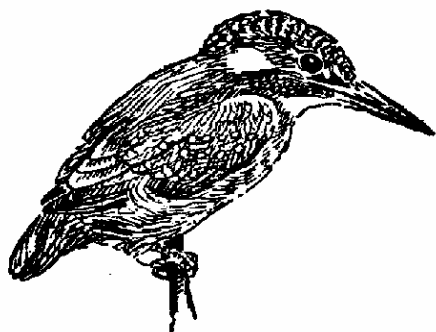
Joop de Wit

Water en sprengen

Bron : www.veluwe.nl (Waterschap Veluwe)

Beken en sprengen

Beken en sprengen zijn kenmerkend voor de Veluwe. Ze zijn heel waardevol voor natuur en landschap. Het water in beken en sprengen bestaat voor een groot deel uit kwelwater. Dit is heel schoon grondwater dat vanzelf aan de oppervlakte komt. Door dit schone kwelwater kunnen er unieke planten in de beek leven, zoals bronkruid, bittere veldkers, teer vederkruid en duizendknoopfonteinkruid. Ook bijzondere dieren als beekprik, rivieronderpad, weidebeekjuffer,

grote gele kwikstaart voelen zich in deze beken thuis.

Historie

Een beek is van oorsprong natuurlijk en een spreng is gegraven. De meeste sprengen zijn tussen de 14-de en de 19-eeuw aangelegd om watermolens

van water te voorzien. Een aantal diende om het Apeldoorns kanaal op peil te houden.

Sprengkop

Op de flanken van de Veluwe ging men op zoek naar plekken waar het grondwater hoog zat. Men groef een gat tot aan het grondwater. Dit heet de sprengkop. Vanaf dit punt werd het water via een bestaande beek of een gegraven spreng richting watermolen geleid. Meestal is een stuk van de spreng opgeleid d.w.z. dat men het water niet direct naar beneden liet lopen, maar op een hoger peil hield door kaden aan weerszijden. De "goot" die zo ontstond werd bekleed met leem om wegsijpelen van het water te vermijden. Door het kleine verval dat men hierdoor bereikte, was de valhoogte van het water, als dat de molen bereikte, wel twee of drie meter. Op deze manier maakte men zo goed mogelijk gebruik van de energie van het (vallende) water.

Beekherstel

De meeste molens bestaan niet meer. Een enkele is omgebouwd tot wasserij. De beken en sprengen zijn in de vorige eeuw aan hun lot overgelaten. Ze groeiden dicht, of werden dichtgegooid.

Vrijwilligers van de Stichting tot Behoud van de Veluwse Sprengen en Beken deden wat ze konden om de vele beken en sprengen te onderhouden. In 1984 kreeg het Waterschap het beheer over deze waterlopen. Samen met andere instanties werkt

Waterschap Veluwe sinds die tijd aan het herstel van beken en sprengen op de Veluwe. Daarbij wordt gekeken naar de verschillende functies; de afvoer van water, natuurwaarden, landschap en cultuurhistorie.

Tijdens deze beekherstelprojecten krijgen sommige beken hun meanderende loop weer terug.

Opgeleide sprengen worden weer van een leemlaag voorzien. Steile oevers worden minder hellend gemaakt. Vistrappen en retentiebekkens worden aangelegd. Beekbegeleidende beplanting wordt aangelegd om de herkenbaarheid in het landschap te bevorderen.

Inmiddels is ongeveer de helft van de beken en sprengen op de Veluwe hersteld.

De redactie wenst u plezierige feestdagen

